

Safonau Iaith Gymraeg Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri: Adroddiad Monitro 2021/22

1. Cyflwyniad

- 1.1 Ar y 30ain o Fedi 2015, cyhoeddodd Comisiynydd yr Iaith Gymraeg Hysbysiad Cydymffurfio i'r Awdurdod yn unol ag adran 44 o Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011, a oedd yn cadarnhau'r Safonau Iaith Gymraeg y mae'r Awdurdod yn ddarostyngedig iddynt.
- 1.2 Fel sy'n ofynnol bob blwyddyn, mae'r Adroddiad Monitro hwn yn edrych yn ôl dros y flwyddyn ariannol 2021-22, ac yn adrodd ar sut mae'r Awdurdod wedi cydymffurfio gyda, ac wedi perfformio yn erbyn bob un o'r 162 o'r Safonau a osodwyd arno.
- 1.3 Mae'r Adroddiad Blynyddol yma yn cael ei gyflwyno i Gyfarfod Blynyddol yr Awdurdod ym mis Mehefin bob blwyddyn ar gyfer cael ei gymeradwyo, cyn cael ei gyhoeddi ar wefan yr Awdurdod. Mae cyhoeddusrwydd yn cael ei rhoi i'r Adroddiad Blynyddol trwy sianeli cyfryngau cymdeithasol yr Awdurdod.
- 1.4 Y Pennaeth Gweinyddol a Gofal Cwsmer sydd gyda'r cyfrifoldeb o ddydd i ddydd dros weithredu'r safonau, a dylid cysylltu yn uniongyrchol trwy yrru e-bost at Bethan.Hughes@eryri.llyw.cymru neu drwy ffonio 01766 772530 i drafod unrhyw fater sy'n ymwneud â'r adroddiad hwn.

2. Crynodeb Gweithredol

- 2.1. Gwelwyd trosiant parhaus ymhlith staff ym mlwyddyn ariannol 2021-22, gyda 35 o swyddi newydd neu wag yn cael eu hysbysebu yn ystod y flwyddyn. Ni wnaethpwyd penodiadau i bob swydd y tro cyntaf gyda llawer yn gorfod cael eu hail-hysbysebu. Ar y 31ain o Fawrth 2022, roedd gan yr Awdurdod 141 o staff, ac roedd 135 ohonynt yn gallu cyflawni dyletswyddau eu swydd yn ddwyieithog, sef 95.7%.
- 2.2 Mae recriwtio a chadw staff yn parhau i fod yn broblem fawr i'r Awdurdod, er nad ydym ar ein pennau ein hunain gyda'r broblem hon. Yn genedlaethol, mae pob math o sefydliadau a busnesau yn cael anawsterau wrth recriwtio ar gyfer swyddi ar bob lefel. Roedd Swyddfa Archwilio Cymru eisoes wedi amlygu hwn fel maes risg, yn eu hadroddiad ar gydnerthedd yr Awdurdod wrth ddarparu ei wasanaethau.

- 2.3 Yn ystod y flwyddyn, comisiynodd y Prif Weithredwr ymchwil i gyflogau'r Awdurdod, a ddaeth i'r casgliad nad oedd strwythur cyflogau'r Awdurdod yn gystadleuol, o'i gymharu â chyflogwyr sector cyhoeddus eraill yng Ngogledd Orllewin Cymru.
- 2.4 Hefyd, argymhellodd yr Aelodau y dylid cynnwys cydnabyddiaeth o ddwyieithrwydd yn yr adolygiad o strwythur tâl yr Awdurdod. Roedd yr Aelodau o'r farn bod y gallu i fod yn ddwyieithog yn hanfodol i alluogi'r Awdurdod i ddarparu ei wasanaethau - mae achos busnes i gydnabod hynny yn ei strwythur tâl.
- 2.5 Cytunodd yr Aelodau y byddai safon gyffredin ar draws y gweithlu yn ddymunol. Cytunwyd y gellid addasu'r fframwaith sgiliau iaith Gymraeg mabwysiedig presennol i'r diben hwnnw. Mae'r fframwaith yn nodi'n glir ddisgwyliadau a chyrhaeddiad y Gymraeg ar gyfer pob swydd mewn pedwar maes.
- 2.6 Ar ôl ymgynghori â staff ac undebau, cytunwyd ar y safon ieithyddol ddisgwyliedig ar gyfer y ddwy iaith cyn symud ymlaen i bwynt cyflog terfynol unrhyw fand cyflog. Fodd bynnag, bydd y safon ieithyddol ar gyfer y rhan fwyaf o swyddi fel y'i nodir o dan y fframwaith sgiliau iaith Gymraeg gan amlaf yn uwch na'r safon gyffredin ar draws yr Awdurdod.
- 2.7 Gosodwyd ar lefelau cyrhaeddiad y ddwy iaith ar gyfer y strwythur tâl
Gwrando (3)
Darllen (2)
Siarad (3) a
Ysgrifennu (2).
- 2.8 Drwy gydol 2021-22, parhaodd y rhan fwyaf o staff y brif swyddfa i weithio gartref, wrth i gyfyngiadau amrywiol gael eu rhoi ar waith a'u symud drwy gydol y flwyddyn.
- 2.9 Gosodwyd system ffôn Llais dros y Rhynggrwyd (LldyRh) newydd ym mis Ebrill 2021, sydd bellach yn galluogi'r holl staff i ateb galwadau ffôn i'w rhif swyddfa uniongyrchol dros eu gliniadur a thrwy ap ar ffôn symudol. Mae'r system newydd hon bellach yn sicrhau bod aelodau'r cyhoedd yn gallu cysylltu â staff sy'n gweithio gartref fel petaent yn y swyddfa, sy'n galluogi gwasanaeth didor.
- 2.10 Cyfarwyddir pob aelod o staff i osod neges ar y peiriant ateb yn ddwyieithog ar eu rhifau llinell uniongyrchol. Fodd bynnag, os nad yw neges wedi'i phersonoli wedi'i gosod am ba bynnag reswm, mae'r neges y peiriant ateb yn mynd yn ddiodyn i neges ddwyieithog safonol a osodwyd ar gyfer y dderbynfa, gan sicrhau cydymffurfiaeth â'r Safonau perthnasol.
- 2.11 Ym mis Tachwedd 2021 cymeradwyodd yr Awdurdod adroddiad i'w gyhoeddi yn asesu canlyniad Strategaeth Hyrwyddo'r Gymraeg yr Awdurdod. Amlygodd yr adroddiad enghreifftiau o'r gwaith cadarnhaol sydd wedi'i wneud dros y 5 mlynedd diwethaf i hybu a chodi ymwybyddiaeth o'r Gymraeg.

- 2.12 Yn anffodus, heb ganlyniadau Cyfrifiad 2021, mae'n amhosib dod i gasgliad os yw'r targed o gynnydd o 2% yn nifer y siaradwyr Cymraeg o fewn y Parc Cenedlaethol wedi ei gyrraedd.
- 2.13 Mae gwaith cwmpasu cychwynnol wedi dechrau ar gynhyrchu strategaeth newydd ar gyfer y 5 mlynedd nesaf, gyda Grŵp Llywio Aelodau i'w sefydlu yng Nghyfarfod Cyffredinol Blynyddol yr Awdurdod yr haf hwn, i yrru'r broses yn ei blaen.
- 2.14 Ym mis Ebrill 2021, gwnaed cwyn i Gomisiynydd y Gymraeg nad oedd y system rhag-archebu pacio a weithredwyd ym Mhen y Pass yn galluogi unigolion i fynd drwy'r broses archebu gyfan trwy gyfrwng y Gymraeg. Nid oedd y gwasanaeth hwn, sydd ar gael trwy glicio dolen o wefan yr Awdurdod i ddarparwr trydydd parti, yn gwbl ddwyieithog er gwaethaf sicrwydd gan y cwmni bod hyn yn bosib cyn arwyddo'r cytundeb cychwynnol.
- 2.15 Yn dilyn ymchwiliad gan Gomisiynydd y Gymraeg, cyhoeddwyd Hysbysiad Penderfyniad ar y 15fed o Hydref 2021 yn cadarnhau methiant yr Awdurdod i gydymffurfio â Safonau 50, 52 a 56.
- 2.16 Gofynnwyd i'r Awdurdod lunio cynllun gweithredu yn amlinellu'r camau i'w cymryd i sicrhau cydymffurfiaeth â'r Safonau priodol, a rhoddwyd amserlen o flwyddyn i gydymffurfio'n llawn.
- 2.17 Un o'r anawsterau y mae'r Awdurdod yn ei wynebu wrth weithredu system o'r fath yw bod yn rhaid iddi gael ei hintegreiddio'n llawn â thechnoleg Adnabod Rhifau Ceir Awtomatig (ANPR), gan mai'r bwriad yn y pen draw ar gyfer y dyfodol yw bod y system yn gallu gweithredu gyda'r adnoddau staffio lleiaf posibl. Roedd nifer y cwmnïau a all gynnig y dechnoleg hon ac a oedd yn barod i ddatblygu datrysiad dwyieithog yn gyfyngedig iawn.
- 2.18 Serch hynny, ymrwymwyd i gytundeb gyda JustPark, a gweithredwyd system mewn pryd ar gyfer gwyliau'r Pasg ym mis Ebrill eleni. Ar adeg ysgrifennu'r adroddiad hwn, mae yna gwpl o fân faterion sydd eto i'w datrys er mwyn sicrhau cydymffurfiaeth lawn â'r Safonau perthnasol, ac mae swyddogion yn parhau i weithio gyda'r cwmni i fynd i'r afael â'r rhain.
- 2.19 Nid oedd unrhyw gwynion eraill ynghylch y ddarpariaeth o wasanaethau cyfrwng Cymraeg mewn unrhyw faes arall o waith yr Awdurdod yn ystod y flwyddyn.
- 2.20 I gloi, mae'r Gymraeg yn parhau i fod yn rhan annatod o hunaniaeth a diwylliant yr Awdurdod, ac adlewyrchir hyn yn y gwaith a wneir a'r gwasanaethau a ddarperir.

3. Safonau Cyflawni Gwasanaeth

- 3.1 Gohebiaeth (Safonau 1-7): Mae'r Awdurdod yn anfon gohebiaeth yn iaith ddewisol y derbynnydd, neu mewn achosion pan nad yw hyn yn hysbys, anfonir fersiwn ddwyieithog o'r ohebiaeth.
- 3.2 Pan anfonir gohebiaeth ddwyieithog, ymdrinnir â'r iaith Gymraeg a'r Saesneg yn gyfartal drwy sicrhau eu bod yn ymddangos ochr yn ochr (pan fo hyn yn bosibl), gyda'r un ffont a maint yn cael eu defnyddio yn y ddwy iaith. Ar adegau prin pan gynhyrchir gohebiaeth yn y Gymraeg a'r Saesneg ar wahân, bydd y ddwy fersiwn yn union yr un fath o ran ffont a maint, gan gynnwys manylion cyswllt, llofnodion ac ati.
- 3.3 Galwadau Ffôn (Safonau 8-22): Mae'r holl staff sy'n gweithio ym mhrif dderbynfeydd yr Awdurdod a'r Canolfannau Croeso yn gwbl ddwyieithog ac yn unol â hynny, yn gallu delio â phob ymholiad drwy gyfrwng y Gymraeg fel pwynt cyswllt cyntaf.
- 3.4 Mae gan yr Awdurdod ddewislen awtomatig ar y prif rif cyswllt, sy'n rhoi dewis i symud ymlaen yn Gymraeg neu Saesneg. Yna rhoddir dewisiadau ar y ddewislen yn yr iaith a ddewiswyd. Mae'r neges a recordiwyd ymlaen llaw ar gyfer galwadau y tu allan i oriau gweithio arferol yn ddwyieithog gyda'r neges yn Gymraeg yn cael ei throsglwyddo yn gyntaf.
- 3.5 Pan fo cysylltiad yn cael ei wneud drwy gyfrwng llinell ffôn uniongyrchol, mae'r staff wedi cael cyfarwyddyd i gyfarch y sawl sy'n ffonio gyda chyfarchiad dwyieithog (gyda'r Gymraeg yn gyntaf) neu gyda chyfarchiad niwtral, gan sicrhau nad yw'r iaith Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r iaith Saesneg.
- 3.6 Pan fo cysylltiad yn cael ei wneud drwy gyfrwng llinell ffôn uniongyrchol, mae'r staff wedi cael cyfarwyddyd i adael neges ddwyieithog ar eu peiriannau ateb, gyda'r neges yn y Gymraeg yn cael ei chwarae yn gyntaf.
- 3.7 Gan fod y rhan fwyaf o staff yr Awdurdod yn ddwyieithog, ymdrinnir gydag unrhyw alwadau gan siaradwyr Cymraeg gan y pwynt cyswllt cyntaf. O ran y staff nad ydynt yn gwbl abl i gynnal sgwrs yn y Gymraeg, byddant yn trosglwyddo'r alwad i gydweithiwr yn ddi-oed.
- 3.8 Yn ystod y flwyddyn, mae mwyafrif y staff swyddfa wedi parhau i weithio gartref. Mae'r system ffôn newydd a osodwyd gan yr Awdurdod ym mis Ebrill 2021, bellach yn galluogi staff i ateb eu rhifau ffôn uniongyrchol yn y swyddfa drwy ap ar eu ffôn symudol a thrwy eu gliniadur.

- 3.9 Cyfarfodydd (Safonau 23-38): Rhaid i bob cyfarfod a drefnir gydag unigolyn gael ei gynnal yn iaith ddewisol yr unigolyn, a bydd y trefniant hwn yn parhau. Ar gyfer cyfarfodydd a drefnwyd i grŵp o unigolion, byddant yn cael eu cynnal yn y Gymraeg gyda chyfieithu ar y pryd yn cael ei drefnu ar gyfer unrhyw rai di-Gymraeg sy'n bresennol (oni bai bod yr holl wahoddedigion yn ddi-Gymraeg, ac os felly, cynhelir y cyfarfod yn Saesneg).
- 3.10 Rhaid i bob cyfarfod cyhoeddus o'r Awdurdod gael ei gynnal yn y Gymraeg gyda chyfieithu ar y pryd ar gael ar gyfer y rhai nad ydynt yn gallu cyfathrebu trwy gyfrwng yr iaith Gymraeg, a bydd y trefniant hwn yn parhau.
- 3.11 Yn ystod y flwyddyn, parhawyd i gynnal mwyafrif o gyfarfod cyhoeddus yn rhithiol trwy ddefnyddio Zoom, oherwydd hwn yw'r unig feddalwedd sydd yn gallu cynnal gwasanaethau cyfieithu ar y pryd yn llwyddiannus. Fodd bynnag, nid oedd pwyllgorau'r Awdurdod, sydd fel arfer yn agored i'r cyhoedd arsylwi arnynt, wedi cael eu darlledu yn fyw nac ychwaith yn agored i'r cyhoedd gael ymuno'n rhithiol.
- 3.12 Mae newidiadau'n cael eu rhoi ar waith ar hyn o bryd i alluogi'r Awdurdod i ddechrau darlledu rhai o'i bwyllgorau ac i roi systemau ar waith i alluogi cyfarfodydd hybrid, gan alluogi'r cyhoedd i gael mynediad i'r cyfarfodydd yn rhithiol neu wyneb yn wyneb.
- 3.13 Mae pob cyhoeddusrwydd, deunyddiau ysgrifenedig ac unrhyw ddogfennaeth a gynhyrchir gan yr Awdurdod sy'n cael ei ddogfennu mewn digwyddiadau cyhoeddus neu mewn cyfarfodydd yn gwbl ddwyieithog, gyda'r Gymraeg a'r Saesneg yn cael eu trin yn gyfartal.
- 3.14 Dogfennaeth Gyhoeddus (Safonau 40-51): Mae holl ddogfennau cyhoeddus yr Awdurdod, gan gynnwys ffurflenni dwyieithog yn dangos y Gymraeg yn gyntaf neu ar ochr chwith y ddogfen. Mae'r iaith Gymraeg a'r Saesneg yn cael eu trin yn gyfartal, gyda'r un ffont a maint testun yn cael eu defnyddio ar gyfer y ddwy iaith. Mae fersiynau Cymraeg a Saesneg mewn dogfennau ar wahân fel arfer pan gyhoeddir y dogfennau ar y wefan, ac mae brawddeg yn cael ei chynnwys ar y fersiwn Saesneg, yn nodi bod fersiwn Gymraeg ar gael.
- 3.15 Yn ystod y flwyddyn, nododd ymchwiliad cydymffurfio gan swyddfa Comisiynydd y Gymraeg nad oedd brawddeg o fewn bob dogfen a gyhoeddwyd ar y wefan yn nodi bod fersiwn Gymraeg ar gael ar y ddogfen Saesneg. Yn ystod y broses o drosglwyddo dogfennau i'r wefan newydd, gwiriwyd yr holl ddogfennau ac ar gyfer y rhai nad oeddent yn cynnwys y datganiad, - ychwanegwyd hyn i sicrhau cydymffurfiaeth.
- 3.16 Y Wefan, Apiau a Chyfyngau Cymdeithasol (Safonau 52-59): Mae gwefan ac apiau yr Awdurdod yn gwbl ddwyieithog gyda'r defnyddiwr yn gallu dewis iaith ar y dudalen gartref. Mae botwm togl ar bob tudalen ar y wefan newydd y gellir ei ddefnyddio er mwyn cael mynediad at yr iaith arall. Mae pob tudalen yn cyfateb yn gyfan gwbl yn y ddwy iaith.

- 3.17 Yn ystod y flwyddyn, nododd ymchwiliad cydymffurfio gan Swyddfa Comisiynydd y Gymraeg fod 2 bennawd yn Saesneg ar y tudalennau Cymraeg ar y tudalennau recriwtio ar y wefan. Cafodd y broblem ei hunioni'n gyflym gyda chwmni'r wefan.
- 3.18 Mae gan yr Awdurdod fersiynau cyfatebol o'i gyfrifon Trydar a fersiwn ddwyieithog o'i dudalennau Gweplyfr. Mae pob neges gan yr Awdurdod yn cael eu haildrodd yn union yr un fath yn y fersiynau Cymraeg a Saesneg ar yr amrywiol safleoedd cyfryngau cymdeithasol, neu'n ddwyieithog mewn rhai achosion. Bydd unrhyw negeseuon a dderbynnir yn Gymraeg trwy gyfryngau cymdeithasol yn cael eu hateb yn y Gymraeg bob amser.
- 3.19 Peiriannau Hunanwasanaeth (Safon 60): Mae holl beiriannau talu ac arddangos yr Awdurdod yn y meysydd parcio yn gallu darparu'r gwasanaeth yn Gymraeg ac yn Saesneg. Ar beiriannau hŷn, mae'r sgrin gychwynnol yn dangos dewis iaith cyn symud ymlaen tra bo'r peiriannau sy'n fwy newydd yn newid iaith bob 3 eiliad.
- 3.20 Ers haf 2020, mae Eryri wedi profi niferoedd digynsail o ymwelwyr, a achosodd broblemau diogelwch y cyhoedd ynghylch parcio anghyfrifol a brofwyd o amgylch Yr Wyddfa. Yn dilyn cynllun peilot rhag-archebu parcio oedd wedi'i sefydlu am rai wythnosau ym Mhen y Pass ym mis Awst 2020, arwyddwyd cytundeb blwyddyn gyda Just Park i dreialu ateb cynaliadwy hirdymor. Er gwaethaf y sicrwydd o allu darparu gwasanaeth Cymraeg a Saesneg, nid oedd y system yn gwbl ddwyieithog a chyflwynwyd cwyn ffurfiol i Gomisiynydd y Gymraeg yn gynnar ym mis Ebrill 2021.
- 3.21 Ar 15 Hydref 2021, cyhoeddodd y Comisiynydd Hysbysiad Penderfyniad a ddaeth i'r casgliad bod yr Awdurdod yn torri Safonau'r Gymraeg 50, 52 a 56.
- 3.22 Gofynnwyd i'r Awdurdod gynhyrchu Cynllun Gweithredu yn nodi sut y byddai'n sicrhau cydymffurfiaeth a rhoddwyd blwyddyn i gydymffurfio.
- 3.23 Rhoddwyd system rhag-archebu ddwyieithog ar waith mewn pryd ar gyfer gwyliau'r Pasg ym mis Ebrill 2022.
- 3.24 Arwyddion (Safonau 61-63): Mae pob arwydd sy'n cael ei osod gan yr Awdurdod yn hollol ddwyieithog, gyda'r Gymraeg yn ymddangos yn gyntaf neu ar yr ochr chwith. Mae'r iaith Gymraeg a'r Saesneg yn cael eu trin yn gyfartal, gyda'r un ffont a maint testun yn cael eu defnyddio ar gyfer y ddwy iaith.
- 3.25 Gwasanaethau Derbynfa (Safonau 64-68): Fel y nodwyd yn flaenorol, mae'r holl staff sy'n gweithio yn y prif dderbynfeydd neu yn y Canolfannau Croeso yn gwbl ddwyieithog. Mae'r logo 'Iaith Gwaith' yn cael ei arddangos ym mhob derbynfa i ddangos bod gwasanaeth Cymraeg ar gael ac mae gan bob un o staff y dderbynfa fathodynau 'Iaith Gwaith'.

- 3.26 Hysbysebion Swyddogol (Safonau 69-70): Pan fo'r Awdurdod yn cyhoeddi neu'n arddangos Hysbyseb Swyddogol maen nhw'n hollol ddwyieithog, gyda'r Gymraeg yn ymddangos yn gyntaf neu ar yr ochr chwith. Mae'r iaith Gymraeg a'r Saesneg yn cael eu trin yn gyfartal, gyda'r un ffont a maint testun yn cael eu defnyddio ar gyfer y ddwy iaith.
- 3.27 Cynlluniau Grant (Safonau 71-75): Mae'r Awdurdod yn gweinyddu sawl cynllun grant, sef
- Cronfa Partneriaeth Eryri;
  - Grantiau ar gyfer atgyweirio adeiladau rhestredig sydd mewn perygl yn Eryri;
  - Grantiau adeiladau yn Nolgellau trwy gyfrwng Menter Treftadaeth Treflun Dolgellau;
  - Cronfa Cymunedol y Carneddau sy'n cael ei ariannu gan Chronfa Treftadaeth y Loteri; ac
  - Cronfa Coedwigoedd Glaw Celtaidd sy'n cael ei ariannu gan Gronfa LIFE Undeb Ewropeaidd.
- 3.28 Mae'r holl ddogfennau, gan gynnwys y ffurflenni cais a'r nodiadau cyfarwyddyd yn gwbl ddwyieithog, ac mae'r ohebiaeth yn cael ei chynnal yn iaith ddewisol yr ymgeisydd neu'n ddwyieithog.
- 3.29 Yn ogystal, ar gyfer y grantiau hynny sydd ar gyfer prosiectau, digwyddiadau a gweithgareddau cymunedol, gosodir amodau ar y grant i sicrhau bod yr holl weithgareddau a dogfennaeth a ariennir gan y grantiau yn gwbl ddwyieithog.
- 3.30 Er bod y mesurau hyn wedi bod yn eu lle ers blynyddoedd, mae Safonau'r Gymraeg yn mynnu bod gennym Bolisi Dyfarnu Grantiau ffurfiol yn ei le mewn perthynas â goblygiadau'r Gymraeg. Er mwyn sicrhau cydymffurfiaeth â'r Safon berthnasol, datblygwyd a mabwysiadwyd Polisi Dyfarnu Grantiau ffurfiol yn ystod y flwyddyn.
- 3.31 Mae'r holl staff sydd â chyfrifoldeb dros weinyddu cynlluniau grant wedi cael gwybod am y polisi newydd ac yn deall sut i'w weithredu.
- 3.32 Tendrau Cytundebau/ Contractau: Mae pob Hysbysiad Cyhoeddus fel Gwahoddiadau i Dendro neu ar gyfer Mynegi Diddordeb yn cael eu cynhyrchu'n ddwyieithog ac fel arfer yn cael eu cyhoeddi ar wefan yr Awdurdod. Maent hefyd yn cael eu cyhoeddi ar wefan GwerthwchiGymru yn ddwyieithog.
- 3.33 Mae'r holl geisiadau a dderbyniwyd yn Gymraeg wedi cael eu prosesu a'u trin yn yr un modd â'r ceisiadau yn Saesneg, a gohebir yn iaith ddewisol yr ymgeisydd neu'n ddwyieithog.

- 3.34 Hunaniaeth Gorfforaethol a Hyrwyddo Gwasanaethau (Safonau 81-83): Bu hunaniaeth gorfforaethol yr Awdurdod yn hollol ddwyieithog ers y dechrau un, gyda'r iaith Gymraeg a'r Saesneg yn cael eu trin ar sail cydraddoldeb. Sicrhawn fod unrhyw newidiadau neu ail-frandio hunaniaeth gorfforaethol yn y dyfodol yn glynu at yr egwyddor sylfaenol hon.
- 3.35 Nid yw'r Awdurdod yn darparu'r un gwasanaethau ar wahân yn y Gymraeg a'r Saesneg, ond yn hytrach yn cynnig gwasanaeth dwyieithog gydag un pwynt cyswllt. Mae unrhyw waith hyrwyddo'r gwasanaethau felly yn cael ei wneud yn ddwyieithog, i gyd fynd â hunaniaeth gorfforaethol yr Awdurdod, sy'n sicrhau fod yr iaith Gymraeg a'r Saesneg yn cael eu trin ar sail cydraddoldeb.
- 3.36 Cyrsiau Addysg (Safonau 84-86): Tan fis Mawrth 2020, roedd Plas Tan y Bwlch, Canolfan Astudiaeth yr Awdurdod, yn cynnig cyrsiau addysg gyhoeddus, a oedd yn destun i asesiad o'r angen i gynnig y cyrsiau hynny drwy gyfrwng y Gymraeg.
- 3.37 Ers dechrau pandemig Covid-19, mae rhedeg cyrsiau dydd a phreswyl wedi dod i ben. Mae gweithgaredd masnachol yn y Ganolfan ar hyn o bryd yn ymestyn i lety Gwely a Brechwast a digwyddiadau trydydd parti yn unig.
- 3.38 Y System Annerch Gyhoeddus (Safon 87): Ar hyn o bryd nid oes gan yr Awdurdod unrhyw systemau annerch cyhoeddus ar waith ar draws ei adeiladau.
- 3.39 Cwynion perthnasol i Gydymffurfio â'r Safonau Cyflenwi Gwasanaeth
Yn ystod y flwyddyn derbyniwyd 1 gŵyn yn ymwneud â'r ffordd yr oedd yr Awdurdod yn cydymffurfio â'r Safonau Cyflenwi Gwasanaethau. Roedd y gŵyn honno'n ymwneud â'r system rhag-archebu parcio sydd ar gael drwy wefan yr Awdurdod. Mae manylion wedi eu cynnwys o dan 3.20 – 3.23.

4. Safonau Gwneud Polisi

- 4.1 Ffurio Polisi a'r Ymgynghori Cysylltiol (Safonau 88-93): Gyda phob polisi newydd* sy'n cael ei ddatblygu (neu os yw polisi presennol yn cael ei ddiwygio a'i ddiweddarau) ymgwymerir â phroses sgrinio Asesiad Effaith Cydraddoldeb ar yr iaith Gymraeg fel rhan o'r broses. Mae'r broses asesu effaith integredig hon wedi cael ei ehangu eleni i ymgorffori'r ddyletswydd cymdeithasol-economaidd.
*Mae Polisi yn cael ei ddiffinio yn ei gyd-destun ehangach i gynnwys cynlluniau a strategaethau.
- 4.2 Bydd y broses sgrinio yn penderfynu a fydd y polisi arfaethedig yn cael, neu'n debygol o gael, effaith negyddol ar y Gymraeg neu ar allu pobl i ddefnyddio'r Gymraeg. Bydd yr asesiad hefyd yn nodi'r posibilrwydd i'r polisi arfaethedig gael effaith gadarnhaol ar yr iaith naill ai drwy ei defnyddio neu ei hyrwyddo.

- 4.3 Os bydd y polisi arfaethedig yn destun i ymgynghoriad cyhoeddus, bydd yr ymatebion sy'n dod i law yn ystod yr ymgynghoriad hwnnw yn cael eu hystyried yn llawn wrth gynnal yr asesiad effaith. Bydd aelodau'r Awdurdod hefyd yn cael cyfle i graffu'r polisi arfaethedig ar wahanol adegau o'r broses. Os pennir bod effaith negyddol, yna cynhelir asesiad llawn o'r effaith ar gydraddoldeb i bennu beth yw'r mesurau lliniaru sy'n angenrheidiol a phenderfynu a ddylid bwrw ymlaen â'r polisi ai peidio.
- 4.4 Yn ystod ymchwiliad cydymffurfio, nododd swyddfa Comisiynydd y Gymraeg nad oedd holl ddogfennau ymgynghori'r Awdurdod gan y gwasanaeth Polisi Cynllunio yn cynnwys y geiriad gofynnol sy'n gofyn yn benodol am yr effaith bosibl y gallai polisi penodol ei gael ar y Gymraeg neu'r gallu i ddefnyddio'r iaith Gymraeg.
- 4.5 O ganlyniad, trafodwyd y gofynion o dan y Safonau a'u gwneud yn glir i staff Polisi Cynllunio. Yn ogystal, cynhyrchwyd Dogfen Ganllaw a oedd yn amlinellu'r gofynion ac yn rhoi enghreifftiau o eiriad priodol i'w ddefnyddio mewn gwahanol ddogfennau ymgynghori, sydd wedi'i dosbarthu i holl wasanaethau'r Awdurdod.
- 4.6 Dyfarnu Grantiau a Chomisiynu Ymchwil a Phrosiectau (Safonau 94-97): Mae'r angen i ystyried yr effaith (boed hynny'n negyddol neu'n gadarnhaol) ar yr iaith Gymraeg wedi cael ei integreiddio'n llawn i mewn i brosesau'r gronfa gomisiynu newydd, Cronfa Eryri. Bydd amodau ychwanegol o ran defnyddio a hyrwyddo'r Gymraeg, a sicrhau cydraddoldeb i'r Gymraeg, yn parhau i fod yn rhan o ofynion y gronfa.
- 4.7 Yn ystod y flwyddyn, comisiynwyd ymchwil gan Gronfa Eryri ar un o rinweddau arbennig Eryri, sef Llonyddwch ac Unigedd. Cynhaliwyd arolwg gyda thrigolion y Parc Cenedlaethol i geisio eu barn. Roedd ymatebwyr yr arolwg yn gallu cynnal yr arolwg yn Gymraeg neu yn Saesneg.
- 4.8 Casglodd yr ymchwil farn trigolion ar sawl agwedd ar yr ansawdd arbennig hwn. Cododd nifer o drigolion bryderon ynghylch perchnogion ail gartrefi a'r effaith y mae ymwelwyr yn eu cael ar ein diwylliant a'n hiaith. Bydd canlyniadau'r ymchwil yn cael eu defnyddio fel rhan o waith parhaus i wireddu gweledigaeth Cynllun Eryri.
- 4.9 Cwynion yn ymwneud â Chydymffurfio â'r Safonau Llunio Polisi
Yn ystod y flwyddyn, ni chafwyd unrhyw gwynion yn ymwneud â'r ffordd y mae'r Awdurdod yn cydymffurfio â'r Safonau Llunio Polisi.

5. Safonau Gweithredu

- 5.1 Ar 31 Mawrth 2022, roedd yr Awdurdod yn cyflogi 142 aelod o staff; mae 136 o'r rheiny'n gwbl ddwyieithog, sy'n cynrychioli 95.7%.
- 5.2 Defnyddio'r Gymraeg yn Fewnol (Safon 98): Ers iddo gael ei sefydlu, mae'r Awdurdod wedi sefydlu trwy arferiad a gweithrediad mai'r Gymraeg yw'r brif iaith gyfathrebu fewnol, gyda'r Saesneg yn cael ei defnyddio fel bo'r angen. Mae'r staff yn ymwybodol bod unrhyw gyfathrebu ysgrifenedig cyffredinol (fel e-byst) sydd wedi'u hanelu at yr holl staff yn cael ei gynhyrchu yn ddwyieithog.
- 5.3 Dogfennaeth Staff (Safonau 99-104): Mae gan yr Awdurdod bolisi cwbl ddwyieithog yn ei le ar gyfer yr holl faterion personél. Mae hyn yn golygu bod pob dogfen sy'n ymwneud â chyflogaeth unigolyn yn cael eu cynhyrchu yn ddwyieithog yn safonol a'i rhoi i bob aelod o staff. Mae unrhyw ohebiaeth sy'n cael ei hanfon allan o bryd i'w gilydd gan y gwasanaeth personél at aelodau unigol o staff hefyd yn cael ei pharatoi'n ddwyieithog.
- 5.4 Polisiau Personél (Safonau 105-111): Mae pob polisi personél yn cael ei gynhyrchu yn ddwyieithog yn safonol.
- 5.5 Gweithdrefnau Cwyno a Disgyblu (Safonau 112-119): Mae croeso i staff ohebu trwy gyfrwng eu hiaith ddewisol. Mae'r Gymraeg a'r Saesneg yn cael eu trin yn gyfartal ac ni fyddai unrhyw oedi cyn ymateb i ohebiaeth sy'n dod i law yn y naill iaith na'r llall. Mae pob gwrandawriad disgyblu neu apeliadau yn cael eu cynnal yn iaith ddewisol yr aelod o staff dan sylw, ynghyd â phob dogfennaeth a gohebiaeth berthnasol.
- 5.6 Meddalwedd Cyfrifiadurol (Safon 120): Mae meddalwedd Cysgliad wedi ei osod yn safonol ar bob cyfrifiadur a gliniadur staff, er mwyn gwirio sillafu a gramadeg yn y Gymraeg.
- 5.7 Mewnrwyd Staff ac Aelodau (Safonau 121-126): Ar hyn o bryd, nid oes gan y wefan newydd a lanswyd ym mis Ebrill 2022 fewnrwyd Staff ac Aelodau.
- 5.8 Asesiad Sgiliau (Safon 127): Ceir data o'r asesiad sgiliau staff yn Atodiad 1.
- 5.9 Hyfforddiant (Safonau 128-133): Darperir cyrsiau hyfforddiant cyffredinol trwy gyfrwng y Gymraeg bob amser lle bo'n bosibl. Yn ystod 2021-22, ni fynychodd unrhyw aelod o staff gyrsiau trwy gyfrwng y Gymraeg yn unig.
- 5.10 Anogir cyflogeion sy'n methu â chyfathrebu'n llawn yn y Gymraeg i fynychu cyrsiau a hyfforddiant Cymraeg, a gellir gwneud hynny yn ystod amser gwaith. Mynychodd 1 aelod o staff cyrsiau Cymraeg/gloywi iaith yn ystod y flwyddyn.

- 5.11 Llofnodion E-byst a Manylion Cyswllt (Safonau 134-135): Mae'r Awdurdod yn defnyddio bathodyn 'Iaith Gwaith' ar gyfer siaradwyr a dysgwyr Cymraeg i'w osod fel rhan o'r llofnod e-bost. Mae'r holl fanylion cyswllt sy'n cael eu darparu fel rhan o'r llofnod yn hollol ddwyieithog, fel sy'n ofynnol yn y daflen 'Cyfathrebu'n Glir', yr arweinlyfr staff ar safonau gwasanaeth cwsmeriaid ac arddull safonol.
- 5.12 Swyddi Gwag a Recriwtio (Safonau 136-140): Yn ystod 2021-22, hysbysebwyd 35 swydd wag. Roedd bob un o'r 35 o swyddi yn nodi fod y Gymraeg yn hanfodol.
- 5.13 Datblygwyd fframwaith sgiliau iaith Gymraeg ar ddechrau 2020, sy'n graddio'r lefel sgil sydd ei hangen ym mhob swydd o 0 hyd at 5+ mewn 4 prif gategori, sef gwrando, siarad, darllen ac ysgrifennu. Mae pob Pennaeth Gwasanaeth yn sgorio bob swydd wag gyda'r Pennaeth Gweinyddol a Gofal Cwsmer yn cymedroli bob sgôr, cyn iddo fynd i'r Tîm Rheoli am ganiatâd terfynol. Cyn cyflwyno cais, mae ymgeiswyr nawr yn ymwybodol o'r union lefel o sgil sydd ei angen ar gyfer y swydd.
- 5.14 Mae pob hysbyseb recriwtio yn Gymraeg. Mae'r Awdurdod yn defnyddio Webrecruits i dderbyn a phrosesu ceisiadau, sy'n caniatáu i ymgeiswyr gyflwyno ceisiadau ar-lein. Mae'r holl ddogfennau ar gael yn ddwyieithog e.e. ffurflen gais, swydd ddisgrifiad, manyleb y person a'r ffurflen monitro cydraddoldeb. Cynhelir cyfweiliadau am swyddi yn y Gymraeg.
- 5.15 Mae system Webrecruits yn anfon e-bost at ymgeiswyr am swyddi os ydynt wedi bod yn aflwyddiannus yn eu cais ac nad ydynt wedi cael eu dewis ar gyfer cyfweiliad. Mae'r e-bost hwn yn Gymraeg a Saesneg. Anfonir llythyrau neu e-byst at ymgeiswyr am swyddi yn eu hysbysu o ganlyniad eu cyfweiliad yn Gymraeg yn unig neu'n ddwyieithog.
- 5.16 Arwyddion Mewnol ac Anerchiadau (Safonau 141-144): Mae pob arwydd sy'n cael ei osod gan yr Awdurdod yn hollol ddwyieithog, gyda'r Gymraeg yn ymddangos yn gyntaf neu ar yr ochr chwith. Mae'r iaith Gymraeg a'r Saesneg yn cael eu trin yn gyfartal, gyda'r un ffont a maint testun yn cael eu defnyddio ar gyfer y ddwy iaith. Nid oes gan yr Awdurdod system anerchiadau mewnol ar hyn o bryd.
- 5.17 Cwynion yn ymwneud â Chydymffurfio â Safonau Gweithredu
Yn ystod y flwyddyn ni chafwyd unrhyw gwynion yn ymwneud â'r ffordd yr oedd yr Awdurdod yn cydymffurfio â'r Safonau Gweithredu.

6. Safonau Hybu

- 6.1. Hybu'r Iaith Gymraeg (Safonau 145-146): Yn ystod 2016/17, mabwysiadwyd Strategaeth Hybu'r Gymraeg gan yr Awdurdod. Mae'r strategaeth yn cynnwys targed ar gyfer gweld 'cynnydd o 2% yn nifer y siaradwyr Cymraeg ym mhoblogaeth Parc Cenedlaethol Eryri erbyn 2021'.

- 6.2 Ym mis Tachwedd 2021, cyhoeddodd yr Awdurdod adroddiad yn asesu canlyniad y Strategaeth Hybu. Heb ryddhad data Cyfrifiad 2021 ar niferoedd siaradwyr Cymraeg, ni fu'n bosibl asesu a yw'r Awdurdod wedi cyrraedd ei darged o gynyddu nifer y siaradwyr Cymraeg o fewn y Parc Cenedlaethol o 2%.
- 6.3 Mae gwaith wedi dechrau ar ddatblygu Strategaeth newydd, er bod y gwaith o hyrwyddo'r Gymraeg yn parhau fel arfer yn rhan annatod o waith beunyddiol yr Awdurdod.

7. Safonau Cadw Cofnodion a Safonau Atodol

- 7.1 Cadw Cofnodion am Gydymffurfiaeth gyda'r Safonau (Safonau 147-176): Cynhyrchwyd dogfen o'r enw 'Safonau Iaith Gymraeg Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri', sydd ar gael yn swyddfeydd yr Awdurdod ac ar y wefan. Mae'r ddogfen yn amlinellu'r holl Safonau y mae'n rhaid i'r Awdurdod lynu atynt ac mae'n nodi sut y gall aelodau o'r cyhoedd gwyno ynghylch sut mae'r Awdurdod yn cydymffurfio â'r Safonau neu unrhyw agwedd o'r gwasanaeth iaith Gymraeg a gynigir gan yr Awdurdod.
- 7.2 Mae'r Awdurdod wedi cadw cofnodion o'r ffordd y mae'n cydymffurfio â'r Safonau, yn unol â gofynion Comisiynydd y Gymraeg.

ATODIAD 1

1. Lefelau Sgiliau Staff - Trosolwg

Nifer a % y staff o fewn gwasanaethau'r Awdurdod sy'n gallu siarad Cymraeg yn ôl cyfarwyddiaeth			
	Nifer y Staff	Nifer y Siaradwyr Cymraeg	%
Corfforaethol	92	90	98%
Cynllunio a Rheoli Tir	49	45	92%

Nifer a % y staff o fewn gwasanaethau'r Awdurdod sy'n gallu siarad Cymraeg yn ôl graddfa'r swydd			
	Nifer y Staff	Nifer y Siaradwyr Cymraeg	%
Tîm Rheoli	3	3	100%
Penaethiaid Gwasanaeth	10	9	90%
Graddfa 7+	57	53	93%
Hyd at Radd 6	71	70	98.6%

Nifer a % y staff o fewn gwasanaethau'r Awdurdod sy'n gallu siarad Cymraeg yn ôl gweithle			
	Nifer y Staff	Nifer y Siaradwyr Cymraeg	%
Pencadlys	87	82	94%
Canolfannau Croeso	10	10	100%
Staff Allanol	31	31	100%
Plas Tan y Bwlch	13	12	92%

2. Lefelau Sgiliau Staff yn ôl Gwasanaeth

Cyfarwyddiaeth Gorfforaethol

Nifer a % y staff o fewn y gwasanaeth sy'n gallu siarad Cymraeg			
Adran	Nifer y Staff	Nifer y Siaradwyr Cymraeg	%
Tîm Rheoli	2	2	100%
Cyllid	5	5	100%
Personél	1	1	100%
Gweinyddol	12	12	100%
Systemau Gwybodaeth	5	4	80%
Eiddo	4	4	100%
Cyfreithiol	1	1	100%
Ymgysylltu	25	25	100%
Plas Tan y Bwlch	13	12	92%
Wardeinio	24	24	100%

Nifer a % y staff o fewn y gwasanaeth, yn ôl graddfa'r swydd, sy'n gallu siarad Cymraeg			
Adran	Nifer y Staff	Nifer y Siaradwyr Cymraeg	%
Prif Weithredwr	1	1	100%
Cyfarwyddwyr	1	1	100%
Penaethiaid Gwasanaeth	7	7	100%
Graddfa 7+	30	29	97%
Hyd at Radd 6	53	52	98%

Cynllunio a Rheoli Tir

Nifer a % y staff o fewn y gwasanaeth sy'n gallu siarad Cymraeg			
Adran	Nifer y Staff	Nifer y Siaradwyr Cymraeg	%
Cyfarwyddwr	1	1	100%
Cynllunio	17	14	82%
Treftadaeth Ddiwylliannol	15	15	100%
Cadwraeth, Coed ac Amaethyddiaeth	16	15	94%

Nifer a % y staff o fewn y gwasanaeth, yn ôl graddfa'r swydd, sy'n gallu siarad Cymraeg			
Adran	Nifer y Staff	Nifer y Siaradwyr Cymraeg	%
Cyfarwyddwr	1	1	100%
Pennaeth Gwasanaeth	3	2	67%
Graddfa 7+	27	24	89%
Hyd at Radd 6	18	18	100%

3. Lefelau Sgiliau Staff – Derbynfya

Nifer a % y swyddi yn y prif dderbynfeydd sydd wedi'u dynodi'n 'Cymraeg yn hanfodol' ac a gafodd eu llenwi gan staff dwyieithog.			
Adran	Nifer y Staff	Nifer y Siaradwyr Cymraeg	%
Pencadlys	7	7	100%
Plas Tan y Bwlch	4	4	100%
Canolfannau Croeso	10	10	100%